

Afrikansk litteratur

Elfenbenskusten

Ahmadou Kourouma

1927 – 2003.

Har gjort sig känd för sitt sätt att respektlöst använda det franska språket. Fick Prix Renaudot 2000.

Allah gör som han vill

Stockholm, 2002. Bokförlaget Tranan.

Birahima är barnsoldat i Liberia och Sierra Leone i slutet av 1990-talet. På ett språk blandat med svordomar och vulgära ord berättar han om sitt liv och hur han blev barnsoldat. Trots den grymma verklighet boken skildrar är den underhållande inte minst för att man märker att berättaren inte alltid förstår de ord han använder. Påminner på det sättet om Émile Ajar's bok *Med livet framför sej*, 1977.

Ghana

Ama Ata Aidoo

Född 1942. Gick i exil 1983. Först till Zimbabwe sedan 1990 bosatt i USA.

Förändringar: en kärlekshistoria

Stockholm, 2002. 353 s. Roman. Tranan.

Esi, en välutbildad kvinna blir våldtagen av sin man och lämnar honom. En berättelse om kärlek, kvinnors villkor och hur gamla levnadssätt bryts mot nya. Ska hon bli älskarinna eller andra hustru?

Guinea

Camara Laye

1928 – 1980. Utbildade sig till ingenjör i Frankrike. Återvände till Guinea 1956 men tvingades gå i exil på grund av sin kritiska hållning till regimen i sin tredje roman och flyttade till Senegal.

Svart barn

Lund 1976. Bo Cavefors bokförlag. I En bok för alla 1986.

Självbiografisk roman där en idyllisk barndom konfronteras med "civilisationens" inbrott. Boken blev en succé i Frankrike. Laye beskriver med vördnad människorna i sin hemby och deras sätt att leva.

Kamerun

Calixthe Beyala

Född 1961. Bosatt i Paris. Skarp feminist och debattör. Kritisk mot både västvärlden och det afrikanska sättet att leva.

Vår förlorade heder

Stockholm, 2004. Leopard Förlag.

Säida är ett önskat barn. Hennes far ville ha en son. Säida tvingas vara hemma ända tills fadern dör då hon av olika skäl inte får någon friare. När hon är över fyrtio år flyttar hon till Paris och håller på att gå under. Då hon bara har ett alternativ kvar träffar hon "prinsessan" Ngaremba, som anställer henne som hembiträde. Beyala har en dräpande humor.

Ännu talar träden

Stockholm, 2003. Leopard Förlag.

I den här boken skildrar Calixthe Beyala Kameruns historia från första världskriget och framåt. Berättaren är en kvinna, Eden, som är mycket frispråkig och inte rädd för varken sina stamfränder eller koloniserare. Författaren har i boken försökt återskapa det muntliga berättandet. En mycket underhållande bok.

Ferdinand Oyono

Född 1929. Har varit politiker och blev ambassadör i bl.a. FN 1974 - 1982. Han var också ambassadör i Skandinavien 1984-1985 för att sedan ingå i regeringen i Kamerun. I sin ungdom var han tjänare på en missionsstation tills hans far sände honom till Paris för att studera.

En boys liv

Stockholm, 1977. Tidens förlag.

En satirisk berättelse om en pojke som får anställning först på en missionsstation sedan hos en kommandant. De vita herrarna framställs som löjliga och de griper ofta till med överdrivet våld mot de svarta. Toundi, som pojken heter blir oskyldigt anklagad för en stöld. En tragikomisk bok.

Kenya

Ngugi wa Thiong'o

Född 1938. Lärare och författare. Har suttit i fängelse för sina böcker då han skrev på kikuyu. Han gick i exil 1982. Arbetar fortfarande som lärare i engelska och jämförande litteratur vid University of California, Irvine, USA. Han har förutom romaner skrivit dramatik.

Floden mellan bergen

Stockholm, 1971. Verbum.

Floden skiljer två byar åt. Den ena byn väljer att gå över till kristendomen när missionärerna kommer. Den andra byn håller fast vid det traditionella livet. I den traditionella byn skickar hövdingen sin son till missionens skola för att lära sig de vitas seder och på det viset kunna stå emot dem. Men sonen blir relegerad från skolan då det kommer fram att han deltagit i initiationsriter. I den andra byn deltar den hövdingens dotter i en omskärelseceremoni mot sin fars vilja och dör. Hövdingens son som blivit utesluten från skolan blir kär i den kristne hövdingens dotter. Kärleken leder till bådads undergång. En uppskakande bok.

Om icke vetekornet

Malmö, 1982, Corona.

Om självständighetskampen i Kenya. Ngugis klart främsta bok. Den handlar om dagarna före Kenyas självständighet den 12 december 1963. Ngugi visar att Uhuru, friheten, har sitt pris. Han visar hur

högt priset är och vad Mau Mau-revolten har gjort med folket. En historia om svek och förräderi men också om skuld och försoning.

Kongo-Brazzaville

Alain Mabanckou

Född 1966 i Pointe Noire, Kongo-Brazzaville. Har bott i Frankrike men är numera bosatt i Kalifornien. Har fått Prix Renaudot 2006.

Slut på kritan

Stockholm, 2008. Weyler.

Ett fyllo kallat Spruckna Glaset, sitter varje dag och dricker på krogen Slut på kritan. Ägaren där ber honom skriva en bok om krogens gäster. Boken blir en skröna om gästerna och den är full med litterära citat och anspelningar på världslitteraturen. Den är grovkorning, väjer inte för anstötigheter och den är full av ironier mot den kongolesiska politiken.

Emmanuel Dongala

Född 1941. Lämnade Kongo under inbördeskriget 1997 och bosatte sig i Massachusetts i USA. Är fil. doktor i kemi.

Ursprungets eld

Stockholm, 2008. Leopard förlag.

Huvudpersonen Mankunku kommer till jorden under mystiska omständigheter. Det saknas riktigt bevis på att han är född. Och vem är hans far? Mankunku besitter oerhörda talanger som han använder för byns bästa. Det gillas inte av hans morbror som tar betalt för alla sina tjänster. Mankunku är på en gång kolonialismens motståndsmän och kritiker av den egna traditionens konservativa värderingar. Boken börjar som en episk saga och glider alltmer över i en realistisk skildring ju närmare nutid man kommer. En roman om Kongo-Brazzavilles historia.

Moçambique

Mia Couto

Född 1955. Marinbiolog och författare. Har skrivit dramatik och romaner.

Flamingons sista flykt

Stockholm, 2002. Ordfronts förlag.

Övernaturliga saker händer i en liten stad. En italiensk FN-tjänsteman skickas dit för att undersöka det hela. Det har visat sig att den ene efter den andre av FN-soldaterna bokstavligen exploderar och flyger i luften. Till hjälp får han en tolk, Jonas, som är bokens berättare. Tjänstemannen förälskar sig i en flicka som både är en gammal kvinna och ung flicka på samma gång. En roman full av ironi och humor.

Sömngångarland

Stockholm, 1995. Ordfronts förlag.

Anses vara en av de tolv främsta afrikanska romanerna på 1900-talet. Den visar vad inbördeskriget i Moçambique gjorde med befolkningen. Vi upplever kriget genom de människor vi möter i boken. En pojke hittar en väska full av skrivböcker och i böckerna berättas om kriget. Pojken och en gammal man gör sällskap genom det krigsdrabbade landet.

Nigeria

Chinua Achebe

Född 1930. Professor i engelska vid Bard Collage i New York. Han är en av Afrikas mest kända författare och troligen den mest lästa.

Allt går sönder

Stockholm, 1961. 191 s. Bonniers. Stockholm, 2004. 317 s. Tranan.

Okonkwo är en stark man i sin hemby. Han har arbetat hårt i motsats till sin misslyckade far. Han inser tidigt vilket hot missionärerna och kolonialmakten utgör för det traditionella samhället. Han gör

allt för att uppfostra sin son men misslyckas då sonen lockas till kristendomen och missionens skola. Okonkwo blir en tragisk gestalt som kämpar för att behålla en kultur dömd till undergång. Okonkwo manar till motstånd mot de vita men hans egen son blir kristen. Boken är en av de mest inflytelserika i den afrikanska litteraturen.

Chimamanda Ngozi Adichie

Född 1977. Hon flyttade i sena tonåren till USA för att studera. Hon har studerat först på Princeton och sedan på Yale. Hon fick Orangepriset 2007 för En halv gul sol.

En halv gul sol

Stockholm, 2007. Bonnier.

En halv gul sol syftar på Biafras flagga. Biafra försökte bryta sig ut ur Nigeria och bilda egen stat och det här är boken om det kriget. Olanna och Kainene är tvillingsystrar. Men olika. Boken handlar mycket om dem och deras liv under Biafrakriget. Olanna är gift med Odenigbo. En fattig pojke, Ugwu, blir tjänare hos dem och genom honom får man följa en stor del av det som sker. En bok man inte kan lägga ifrån sig förrän den tar slut.

Buchi Emecheta

Född 1944. 1962 flyttade hon till London. Hon skriver ofta om konflikten mellan den traditionella kvinnorollen och det moderna kvinnolivet. Anses ibland att hon är Nigerias Moe Martinson.

En kvinna, en mor

Stockholm, 1986. Brombergs.

Boken handlar om en kvinna, Nnu Ego. Hennes första äktenskap blir upplöst då hon inte får något barn. Hon gifts nu bort med en annan man, som hon aldrig sett. Det blir en svår tid. Hon känner motvilja mot sin man men föder honom söner och döttrar och med tiden känner hon en viss ömhet för honom. Romanen ger en ohygglig inblick i de fattigas situation i Nigerias huvudstad Lagos.

Helon Habila

Född 1967. Fadern var predikant tillsammans med missionärer. Modern var sömmerska. Han bor sedan 2002 i England.

I väntan på en ängel

Stockholm, 2006. Tranan.

Habilas debutroman som han fick The Cain Prize för 2001. Det kan sägas vara Afrikas Bookerpris. Huvudpersonen Lomba sitter i fängelse. Han drömmer om att bli författare och skriver dikter i fängelset. Fängelsedirektören ber honom skriva kärleksdikter som han kan använda till sin flickvän. Tack vare dikterna slipper han ur fängelset. Boken är en stark anklagelse mot Nigerias regim under 1980- och 90-talen. Misshandel och skottlossning från militärerna mot ungdomar som demonstrerar är vanligt.

Helen Oyeyemi

Född 1984 i Nigeria. Flyttade med familjen till London när hon var fyra år. När hon var 19 år kom hennes första roman, som hon skrev under studietiden, ut.

Ikarosflickan

Stockholm, 2005. Norstedts.

En skräckroman som håller sig nära verkligheten. Oyeyemi har utnyttjat gammal folktro från Nigeria. Jessamy, huvudpersonen, är en åttaårig flicka. Mamman är från Nigeria, pappan från England. Hon följer med familjen till morföräldrarna i Nigeria. Där lär hon känna en flicka, Tilly Tilly, en slags blandning mellan Pippi Långstrump och Mållgan i Alfons Åbergböckerna. Tilly Tilly kan göra de mest märkvärdiga saker. De reser hem till England igen. Plötsligt dyker flickan Tilly Tilly upp. Nu börjar mardrömmen.

Wole Soyinka

Född 1934. Han fick nobelpriset som förste afrikan 1986. Han har varit skådespelare och teaterledare, han har skrivit poesi, dramatik och romaner. Han är kanske störst som dramatiker men också känd för sina självbiografier som är bland de främsta vid sidan av t.ex. Maxim Gorkij. Har suttit i fängelse för sina åsikter om Biafra. Han värnar om det afrikanska kulturarvet samtidigt som han vill ha det bästa från övriga världen.

Aké – barndomsåren

Stockholm 1983. Wahlström & Widstrand.

En stor barndomsskildring om författarens egen barndom. Soyinka har ett otroligt minne. Han skriver om kluvenheten mellan det gamla och det nya; något som han lyckas förena. Boken förmedlar både allvar och humor.

Amos Tutuola

Född 1920 eller 1922. Död 1997. När han inte hade råd att studera utbildade han sig till smed. Han började nedteckna historier han hörde och skrev då på en primitiv engelska som var blandad med hans eget språk yoruba.

Palmvindrinkaren

Stockholm, 1961. Tiden.

Tutuola använder i sin bok gamla berättelser han hört och formar om dem efter sin egen fantasi.. Boken refuserades först men kom ut på ett engelskt förlag och författaren Dylan Thomas höjde den till skyarna liksom vår Artur Lundkvist senare också gjorde. Palmvindrinkaren, som är berättaren, har inte gjort annat i sitt liv än dricka palmvin. Men en dag ramlar palmvintapparen ned och slår ihjäl sig. Då bestämmer sig palmvindrinkaren för att gå till de dödas rike och hämta tillbaka palmvintapparen. En otrolig berättelse.

Sudan

Tayeb Salih

Född 1929. Har studerat i England och gjort karriär bl.a. inom FN och arbetat på BBC.

Utvandringens tid

Stockholm, 2006. Leopard.

Romanen har utsetts till 1900-talets viktigaste arabiska roman. En man kommer tillbaka till hembyn i Sudan efter sju år i Europa. Då upptäcker han att det finns en främling i byn, Mustafa Said. Främlingen bär på en historia om sitt liv. Han berättar den och när han berättar får vi ta del av historien om kolonialismen och vad den gör med de koloniserade. Mustafa bär på ett hat och vill hämnas på de vita erövrarna. Romanen är ett slags omvänt Mörkrets hjärta.

Sydafrika

André Brink

Född 1935. Han föddes i Oranjefristaten. Bosatt i Kapstaden. Professor i engelska och författare. Skriver också på afrikaans. I sin ungdom var han högerextremist men ändrade åsikt.

Cupido

Stockholm, 2007. Forum.

Som bakgrund till boken finns en sann historia. Brink forskade länge i arkiv, lade undan historien men började forska igen. Bakgrunden utspelar sig mellan 1760 och 1800-talets början i Kapprovinsen. En kvinnokarl, förförare och jägare möter en engelsk missionär, blir omvänd, döps och börjar själv att predika. Mot alla regler blir han själv missionär, han var son till en slavinna, fadern okänd. Cupido skickas ut i bushen och i början har han framgång. Han har fått löfte om ekonomisk hjälp men den uteblir. En roman om svek, förtryck och fattigdom.

En torr vit årstid

Stockholm, 1980. Forum. Nytryck 1984.

En skarpsinnig bok om hur apartheidsystemet fungerade i Sydafrika. Ben du Toit har inte varit medveten om det samhälle han lever i. Men när en av hans svarta vänner grips av säkerhetspolisen och dör i häktet börjar han undersöka saken. Hans familj och vänner tar avstånd från honom och han betraktas som statens fiende.

John Maxwell Coetzee

Född 1940 i Kapstaden. Numera bosatt i Australien. Han fick nobelpriset i litteratur 2003. På 1960-talet flyttade han till London och arbetade som programmerare. Blev doktor i Austin, Texas och har bl.a. varit professor i Chicago. Förutom sina romaner har han skrivit essäer och kritik. En av de få som vunnit Bookerpriset två gånger.

Historien om Michael K.

Stockholm, 1984. Brombergs.

Romanen utspelar sig i ett framtida Sydafrika där ett inbördeskrig pågår. I likhet med Kafkas Josef K blir titelpersonen offer för totalitära krafter som han vare sig förstår eller kan kontrollera. Han är ett offer för härskarfolkens makt och historieskrivning. Michael K är en svart trädgårdsarbetare, som ställs mot det brutala politiska systemet. Hans mamma har nyss dött och han ska begrava hennes aska då han grips av polisen misstänkt för terrorism. Han bryts ned men får sedan en sorts frihet på en övergiven bondgård där han kan odla sin "egen" jord. Coetzee är ensamhetens diktare med rötter hos Defoe, Kafka och Beckett.

I väntan på barbarerna

Stockholm, 1980. Brombergs.

Huvudpersonen är borgmästaren i en liten stad långt ute i öknen. Det kan vara Afrika men lika gärna en annan kontinent. På andra sidan gränsen bor ett folk som kallas barbarerna. De kommer till staden och köper och säljer och orsakar aldrig några problem. Men Imperiet har upptäckt barbarerna. Det måste skydda sig mot dem. Det går rykten att barbarerna planerar krig mot Imperiet. En överste kommer till staden för att ta itu med problemet. Översten använder tortyr och borgmästaren vågar inte protestera. Borgmästaren blir kär i en barbarflicka. Problemen för honom ökar.

Järnålder

Stockholm, 1990. Brombergs.

En kvinna, Elizabeth Curren skriver till sin dotter som flytt från Sydafrika och berättar om sitt liv. Elizabeth har en hemhjälp, Florence. Florence säger en dag att den generation som hennes barn är har deformerats av apartheid, de är hårda som järn. Därav bokens titel. En dag hittar Elizabeth en uteliggare utanför sitt hus. Han ger sig inte iväg. Hon försöker få honom att utträtta olika sysslor men han är ganska motsträvig. Vad Elizabeth inte berättar för dottern är att hon har cancer. Det blir oroligheter. Hembiträdets son blir indragen och Elizabeth försöker hjälpa till men misslyckas. Hennes liv blir alltmer beroende av uteliggaren.

Onåd

Stockholm, 2000. Brombergs.

Kanske den roman som lästs mest i Sverige. David Lurie, en medelålders universitetslärare inleder en affär med en av sina kvinnliga studenter. Det avslöjas och han får ett ultimatum. Antingen göra offentlig avbön eller sluta. Han slutar. Han reser till sin dotter som bor långt ute på landet och har en lantgård. Dottern blir överfallen och våldtagen av tre personer. Det är en pessimistisk bild av det nya Sydafrika som visas upp. Boken blev orsak till att Coetzee av regimen tvingades att lämna Sydafrika.

Pojkår

Stockholm, 2001. Brombergs. Pocket 2003.

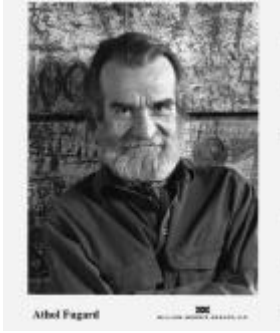
Författaren berättar om sin barndom med ett språk som är en njutning att läsa. Däremot är hans barndom ingen njutning. "Barndomen är en tid då man måste bita ihop tänderna och hårda ut" skriver han. Det han minns bäst från sin barndom är alla misslyckanden. Han dyrkar sin mor men är ändå elak mot henne. Fadern hatar han i stort. En av de stora självbiografiska skildringarna. Men man måste komma ihåg att boken är skriven i romanform.

Ungdomsår

Stockholm, 2002. Brombergs. Pocket 2003.

I boken om sin ungdom berättar han om sin relativt långa väg fram till det att han blev författare. Han studerar först matematik, filosofi och engelska i Kapstaden. Sedan ger han sig iväg till London för att bli poet men har svårt att känna sig hemma och är mycket ensam. För att få uppehållstillstånd i England måste han arbeta och då får han ett arbete som programmerare. Trots det dystra är boken rolig då Coetzee har distans till sig själv.

Athol Fugard

© T. Charles Erickson

Född 1932. Dramatiker men har också skrivit romaner.

Tsotsi

Stockholm, 2006. Brombergs.

Tsotsis kallades unga kriminella pojkar som bildade ligor på 1940-talet i Johannesburg. Att vara en tsotsi innebär att man alltid bar kniv. Tsotsi kallas en föräldralös pojke som bor i en kåkstad utanför Johannesburg. Han är ledare för ett ungdomsgäng som rånar och dödar. En kväll stöter han ihop med en flicka som bär på en kartong. När hon attackeras av honom kastar hon kartongen till honom och flyr. I den ligger ett spädbarn. Detta utgör en vändpunkt i Tsotsis liv. Boken har blivit filmad.

Nadine Gordimer

Född 1923 i Transvaal. Fick nobelpriset 1991. Har skrivit romaner, essäer och novellsamlingar.

Burgers dotter

Stockholm, 1980. Bonniers.

Rosa Burgers föräldrar var kommunister. Båda är döda, fadern dog i fängelset. Rosa har många gånger fungerat som mellanhand och lämnat över pass och meddelanden. Rosa är ständigt bevakad. Hon lyckas ta sig ur landet, först till Frankrike sedan till England. Hon har bestämt sig för att aldrig jobba politiskt. I London träffar hon en barndomsvän, en ung svart man. Han föraktar henne. Det ställer henne inför ett avgörande. Ska hon fortsätta leva som förut eller ska hon ta ställning för den sydafrikanska verkligheten och sitt politiska arv. Räknas som Gordimers bästa bok.

Zakes Mda

Född 1948. Författare och konstnärlig ledare vid en teater i Johannesburg. Han är också kompositör och konstnär. Dessutom undervisar han vid Ohio University, USA.

Valsångaren

Stockholm, 2007. Leopard förlag.

En märklig bok. Valsångaren har blivit besatt av kanske förälskad i en val, Sharisha, som varje år besöker Sydafrikas västkust. Han står på stranden och spelar på sitt kelphorn för valen och valen svarar med att sjunga. Han träffar en kvinna, Saluni, som är alkoholist. De båda blir ett par. Men Saluni kan inte komma över att Valsångaren ägnar så mycket tid åt valen Sharisha. Det blir ett triangelndrama. Zakes Mda skildrar hur många tappat fotfästet i Sydafrika efter apartheid.

Ivan Vladislavić

Född i Pretoria 1957. Han skriver ofta om frågor som makt, plats och språk. Har också med fantastiska inslag i sina böcker. Har skrivit noveller och romaner.

Snabbköpet Rastlös

Stockholm, 2008. Bokförlaget Tranan.

Johannesburg under 1990-talet. På ett kafé sitter varje dag en pensionerad korrekturläsare av telefonkataloger. Han är en inbiten konservativ representant för ett samhälle där ordning ska råda och inga felaktigheter kan tillåtas. Han skriver ofta insändare om det han ogillar. Han är vad man kallar en språknörd. Har det svårt med sociala kontakter. Boken är ett riktigt kraftprov som kräver en hel del av sina läsare. Men den som anstränger sig får rik belöning då boken är full av humor och fantasi.

Zimbabwe

Yvonne Vera

Född 1964. Dog i Kanada 2005. Hennes poetiska, personliga, metaforiska språk och modiga val av ämnen, som visade de patriarkala, orättvisa och glömda sidorna av befrielsen och det postkoloniala Zimbabwe väckte beundran.

Flammande fjäril

Stockholm, 2003. Ordfront.

En poetisk bok skriven på ett vackert språk. Fumbatha sitter vid floden då den vackra flickan Phephela-phi dyker upp ur vattnet. De blir båda drabbade av kärleken. När Phephela-phi vill utbilda sig till sjuksköterska blir det för mycket för Fumbatha. Yvonne Vera säger sådant som är tabu för kvinnor att säga.

Under tungan

Stockholm, 1999. Ordfront.

Zhizhas mormor säger att under tungan kan man bära allt till och med himlen. Zhizha bär på en hemlighet som hon inte kan berätta för någon. Därför gömmer hon den under tungan. Det är ett afrikanskt uttryck för att inte berätta något. En poetisk bok om något man inte talar om i det afrikanska samhället.